

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 25. jūlijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 120/2023), kuru iesnieguši [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēji),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēji lūdz Satversmes tiesu atzīt Imigrācijas likuma pārejas noteikumu 58. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 96. pantam, kā arī Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 4. protokola 4. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētā norma paredz: “Krievijas Federācijas pilsonim, kas ir saņēmis pastāvīgās uzturēšanās atļauju saskaņā ar šā likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu, pastāvīgās uzturēšanās atļauja ir derīga līdz:

1) 2023. gada 1. septembrim, ja Pārvaldē līdz minētajam termiņam nav saņemti nepieciešamie dokumenti Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai;

2) 2023. gada 31. decembrim attiecībā uz personu, kurai Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai ir nepieciešams apliecinājums par valsts valodas apguvi, ja Pārvaldē līdz 2023. gada 1. septembrim ir saņemta informācija par to, ka šī persona līdz 2023. gada 1. septembrim vismaz vienu reizi ir kārtojusi valsts valodas prasmes pārbaudi un šai personai noteikta atkārtota valsts valodas prasmes pārbaudes kārtošana līdz 2023. gada 30. novembrim, bet Pārvaldē līdz 2023. gada 31. decembrim nav saņemti nepieciešamie dokumenti Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanai;

3) galīgā nolēmuma spēkā stāšanās dienai lietā par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa pieprasīšanu, ja persona iesniegusi nepieciešamos dokumentus šā statusa pieprasīšanai.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar šā likuma 16. panta 6. punktu – lietas par Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēji ir tiesīgi iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēji ir Krievijas Federācijas pilsoņi, kuriem ir izsniegtas pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu. Pieteikumā norādīts, ka saskaņā ar apstrīdēto normu no 2023. gada 1. septembra, 2023. gada 31. decembra vai 2024. gada laikā viņiem izsniegtās pastāvīgās uzturēšanās atļaujas zaudētu spēku. Pieteikuma iesniedzējiem, kuri vēlas turpināt uzturēties Latvijas Republikā, nezaudējot esošo pastāvīgā iedzīvotāja statusu, esot jāsaņem jauna pastāvīgās uzturēšanās atļauja jeb Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statuss. Lai pieprasītu minēto statusu, viņiem esot jāpierāda valsts valodas prasme, noteiktu regulāru finanšu līdzekļu esība, kā arī nepārtraukta uzturēšanās Latvijā, ieskaitot laika periodus pirms apstrīdētās normas pieņemšanas.

Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma radījusi vai rada nelabvēlīgas sekas pieteikuma iesniedzējam, piemēram, tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka tiesību normai, tai ir piemērota. Tomēr Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pamattiesību aizskārums var būt arī nākotnē sagaidāms. Tas nozīmē, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12.1. punktu*). Proti, nākotnē sagaidāma aizskāruma gadījumā ir skaidri redzams, ka tas personai agrāk vai vēlāk, bet noteikti radīsies (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23. punktu*). Vērtējot nākotnē sagaidāmu personas pamattiesību ierobežojumu un izlemjot jautājumu par lietas ierosināšanu, Satversmes tiesa ņem vērā gan risku, ka šis ierobežojums nenovēršami skars konkrēto personu, gan arī iespējamo personas tiesisko interešu aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2010. gada 22. jūnija sprieduma lietā Nr. 2009-11-01 10. punktu*). Nākotnē sagaidāms aizskārums var būt pamats lietas ierosināšanai un izskatīšanai pēc būtības tikai tādos gadījumos, kad likumā paredzētās nelabvēlīgās sekas, kas personai iestātos tiesību normas piemērošanas gadījumā, radītu tai būtisku kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas*

2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 23.2. punktu). Satversmes tiesa katrā individuālā gadījumā vērtē šāda aizskārums esību un noskaidro, vai ir pamats ierosināt lietu un pēc būtības izvērtēt personas prasījumu.

Pieteikumā norādīts, ka visi Pieteikuma iesniedzēji pēdējo piecu gadu laikā esot uzturējušies ārvalstīs ilgāk nekā desmit mēnešus, līdz ar to viņiem neesot iespēju iegūt Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu. Tāpat daļai no Pieteikuma iesniedzējiem esot jānokārto valsts valodas pārbaude, tomēr viņi neesot pārliecināti, ka spēs to nokārtot normatīvā regulējuma nenoteiktības un vecuma dēļ. Pastāvot arī risks, ka daļa no Pieteikuma iesniedzējiem noteiktajos termiņos nevarēsot izpildīt arī citas prasības Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa piešķiršanai, piemēram, pierādīt noteiktu regulāru finanšu līdzekļu esību.

Pieteikuma iesniedzēji uzskata, ka apstrīdētās normas mērķis ir atņemt konkrētai ārvalstnieku grupai, pie kuras viņi pieder, tiesības uzturēties Latvijā. Pieteikuma iesniedzēji esot nostādīti nevienlīdzīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem bijušajiem Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem, kuri ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saskaņā ar Imigrācijas likuma 24. panta pirmās daļas 8. punktu. Turklāt, atņemot valsts piešķirto pastāvīgās uzturēšanās statusu, tiekot aizskartas viņu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un pārkāpts tiesiskās paļāvības aizsardzības princips. Pieteikuma iesniedzēju ieskatā, viņu pamattiesību aizskārums ir sagaidāms nākotnē, proti, 2023. gada 1. septembrī, 2023. gada 31. decembrī vai 2024. gadā, kad nenovēršami beigsies viņiem izsniegto pastāvīgās uzturēšanās atļauju termiņš. Tādējādi tikšot pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās paļāvības aizsardzības princips, 91. panta pirmajā teikumā paredzētais tiesiskās vienlīdzības princips, Konvencijas 4. protokola 4. pantā nostiprinātais kolektīvas ārvalstnieku izraidīšanas aizliegums, kā arī aizskartas Pieteikuma iesniedzējiem Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Pieteikumā ir vispārīgi norādīts, ka Pieteikuma iesniedzēji neatbilst prasībai par nepārtrauktu uzturēšanos Latvijā, jo pēdējo piecu gadu laikā vairāk nekā desmit mēnešus ir uzturējušies ārvalstīs, lai koptu slimus radniekus, strādātu ārzemēs vai jūrā, pavadītu vasaras ārpus Latvijas, kā arī nespēj izpildīt citas prasības Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai. Tomēr, lai kolēģija varētu pārliecināties par to, ka Pieteikuma iesniedzējiem tiesību normas piemērošanas rezultātā iestāsies nelabvēlīgas sekas, arī nākotnē sagaidāma pamattiesību aizskārums gadījumā pieteikumā ir jānorāda objektīvi pārbaudāmi

fakti, kas raksturo katra no Pieteikuma iesniedzējiem pamattiesību aizskārumu. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav gūstams apstiprinājums pieteikumā paustajiem apgalvojumiem par to, ka visi Pieteikuma iesniedzēji neatbilst prasībai par nepārtrauktu uzturēšanos Latvijā un nespēj izpildīt citas prasības Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai. Savukārt no pieteikumā ietvertajām vispārīgajām norādēm nav iespējams secināt, ka pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka katram no Pieteikuma iesniedzējiem apstrīdētās normas piemērošanas rezultātā 2023. gada 1. septembrī, 2023. gada 31. decembrī vai 2024. gadā iestāsies nelabvēlīgas sekas, radot viņiem būtisku kaitējumu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma Nr. 120/2023, kuru iesnieguši [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš